

Yönetişim ve Yerel Yönetimler: Belediyelerde Öne Çıkan Dijital Uygulama Örnekleri

Meryem Arslan¹

Özet

Yönetişim son otuz yıldır gündemde olan bir kavramdır. Yaşam kalitesinin artırılması, sorunların etkili bir şekilde çözülmesi yönetim mekanizmasının işleyişi ile mümkün olabilmektedir. Kamu yönetimi içerisinde halk odağında hizmet kurumları olarak yer alan yerel yönetimler bu işleyiş çerçevesinde karar alma süreçlerini yeniden gözden geçirmeli ve hizmet sunumu öncesi halkın katılımını zaruri görececek bir bakış açısına kavuşmalıdır. Tek taraflı bir yönetim süreci yerel halkın katılımını asgari düzeye indirmek ve yerel yönetimlerin hizmet sunum performanslarını olumsuz yönde etkilemektedir. Zira hizmetin muhatabı olan yerel halkın talepleri, değişen şartlar karşısında geri bildirimleri alınmadığı takdirde yerel yönetimin başarısından bahsedilemez.

Yönetişim ile yerel hizmet sunumundan bire bir etkilenen halk geleceğe ilişkin yapılan planlamalardan haberdar olmakta ve bu süreçte görüşlerini, taleplerini, ortaya çıkması muhtemel sorunları iletme yetisine sahip olabilmektedir. Bu durumda yerel yönetimler hazırladıkları stratejileri yönetim mekanizması ile uyumlu olarak revize etme imkânına sahip olmaktadır. Bu doğrultuda geleceğe yönelik projelerin başarılı olma ve halk tarafından kabul edilme imkânı da artmaktadır. Günümüzde internet ve bilgisayar teknolojisinin yaygın kullanımı yönetim mekanizmasını olumlu yönde etkileyebilecek güçtedir. Bu kapsamda yerel yönetimler özellikle paylaşımda bulundukları sosyal medya araçlarını bu doğrultuda kullanmakta ve geniş kitlelerin karar alma süreçlerine katılımlarını sağlayabilmektedir. Kentli olma bilinci yönetim sürecini talep etmekte ve zamanla şekillendirmektedir. Dijitalleşme ile birlikte ise bu süreç hızlanmakta ve kolaylaşmaktadır.

Bu çalışmada yönetişimin belediyelerde dijital araçlarla nasıl kullanıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yönetim kavramı, yerel yönetimlerde yönetim ve e-Yönetişim

1 Doç. Dr., Daire Başkanı, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, meryemarslan1934@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2877-0256

kavramları ele alınmış, yönetişimin faydalarına değinilmiş, iyi yönetişim ilkeleri, Türkiye’de öne çıkan yerel yönetişim araçları ve belediyelerde öne çıkan e-Yönetişim uygulama örnekleri anlatılmıştır. Sonuç ve öneriler bölümünde ise çalışma bulgularına ve önerilere yer verilmiştir.

1. Yönetişim Kavramı, Yerel Yönetimlerde Yönetişim ve e-Yönetişim

İngilizce “governance”, Fransızca “gouvernance” sözcüklerinden çevrilen yönetişim kelimesi köken olarak İngilizce “government”, Fransızca “gouvernement” “hükümet veya yönetim” kelimelerinden türetilmiştir (Ayhan, 2009). Yönetişim kavramı “bir tarafın diğer tarafı yönettiği bir ilişkiden, karşılıklı etkileşimlerin öne çıktığı bir ilişkiler bütününe doğru dönüşüm” olarak tanımlanmaktadır (TESEV, 2008). Kocaoğlu ve Fural’a (2018) göre yönetişim “kamuyu ilgilendiren konularda karar alınırken yetkilerin nasıl kullanılacağı ve hemşerilerin kendi görüş ve düşüncelerinin karar alma aşamasına nasıl dâhil edileceği sorununu ortadan kaldırmayı amaç edinen ve bu sorulara cevap arayan bir güç mekanizması” şeklinde tanımlanmaktadır (Kocaoğlu & Fural, 2018). İki kutuplu dünya düzeni sonrasında ortaya çıkan yönetişim kavramı önce batı sonra ise tüm dünya genelinde popüler hale gelen bir kavramdır (Batal & Tuğlu, 2018). Türkiye’de 1990’lı yıllarda konuşulmaya başlayan kavram Kuzey Avrupa’da ise 17. yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır.

1980’li yıllarda yeni kamu yönetimi yaklaşımı paradigmasının ortaya çıkması ile birlikte 1990’lı yıllarda gündeme gelen yönetişim kavramı yerel yönetimlerin daha fazla önemsenmesi sonucunu doğurmuştur (Doğan, 2016). Yönetişim kavramının çoğu zaman dünya genelinde yaşanan siyasal sorunların çözülmesi için kullanıldığı gözlemlenmekte ve bu anlamda yerel düzeyde de kentsel sorunların çözümü için bir araç olarak kullanılmaktadır (Kocaoğlu & Fural, 2018). Bu dönemde geleneksel kamu yönetimi anlayışı yerini vatandaş odaklı yeni kamu yönetimi anlayışına bırakmış ve daha etkin ve verimli kamu hizmeti sunma yolunda ciddi adımlar atılmıştır. “İyi yönetişim” olarak adlandırılan bu süreç “şeffaflık, hesap verebilirlik, eşitlik, etkinlik, hukukun üstünlüğü, katılım, cevap verebilirlik” ilkeleriyle (Altan & Tülücoğlu, 2016) hizmet kalitesinin artırılması sağlanmaktadır.

Yönetişim türleri arasında sayılan iyi yönetişim “Good Governance” kelimelerinin karşılığı olarak ifade edilmektedir. Habitat II Konferansı hazırlık çalışmaları sırasında Türkçeye çevrilen iyi yönetişim “demokratik bir yönetimin kurulması için gerekli tüm ilkeleri içeren yeni bir anlayıştır” (TESEV, 2008).

Yerel yönetişimin asli unsuru yerel yönetimlerdir. Yeni kamu yönetimi yaklaşımı yerel yönetimlerin katılımcı bakış açısıyla yönetilmesini, demokratik bir ortamın oluşmasını ve vatandaş merkezli olmayı desteklemektedir. Sivil toplum kuruluşları ve özel sektör vatandaş odaklılık kapsamında öne çıkmakta katılımcı demokrasinin oluşmasını sağlamaktadır (Doğan, 2016).

Yönetişim, sosyoekonomik gelişmeler doğrultusunda yerel yönetimlerde halkın karşılaşılan sorunların çözüm sürecine katılımı; bu sürecin sorunsuz işlemesini sağlayabilen ve demokratikleşmeye katkı sunabilen bir mekanizma olarak kabul edilmektedir.

Toplumsal refah yönetişim anlayışında önemsenmektedir. Vatandaş katılımını ve memnuniyetini sağlamak ve bu yönde etkin ve verimli hizmet sunumunu gerçekleştirmek başlıca amaçlar arasındadır (Arslaner & Karaca, 2017). Yerel yönetişim ile birlikte paydaşlar arası bağ kuvvetlenmekte ve katılım daha yoğun hale gelmektedir (Doğan, 2016). Yerel yönetimlerin karar alma mekanizmalarına halkın katılımı önemli ölçüde önemsenen bir konudur. Bu doğrultuda yerel halkın katılımını artırmaya yönelik olarak çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Yerel yönetimlere güvenin ve yaşam kalitesinin artırılması yönetişim ile mümkün olmaktadır. Halkın yönetişim mekanizması ile yaşanan problemleri yönetim ile analiz etmesi, sorunların çözümü için yol haritalarının belirlenmesi yönetişim planlamasının iyi yapılması ile mümkün olabilmektedir. Halkın süreçlere katılımı yerel yönetimlerin başarısına katkı sağlamaktadır (Doğan & Yeşildal, 2020). Yönetişim “klasik hiyerarşik yönetim anlayışı yerine tüm toplumsal aktörlerin karşılıklı iş birliği ve uzlaşmasına dayanan, katılımcılığı ve sivil toplum kuruluşlarını ön plana çıkaran, saydamlığı, açıklığı, hesap verme sorumluluğunu yetki devri ve yerindenliği esas alan bir anlayışı anlatmak için” kullanılmaktadır (Doğan & Yeşildal, 2020). Yönetişim ile birlikte vatandaşlar karar süreçlerine öneriler sunarak katılabilmektedir. Öte yandan bu süreçte sorumluluk alan vatandaş, aktif vatandaş profili gündeme gelmektedir (Doğan & Yeşildal, 2020). Belediyelerde yönetişim halkla ilişkilerin etkili kullanımı ile desteklenmektedir (Öner, 2001).

Yerel yönetişim yerinden yönetimi güçlendirmekte ve vatandaşlara, sivil toplum kuruluşları, özel sektör kuruluşlarına yönetime katılma hakkı vermektedir (Doğan, 2016). Yerel yönetimlerde yönetişim “Avrupa Birliği uyum süreci, demokratikleşme süreci, yolsuzluk, ekonomik nedenler” den dolayı önemsenmektedir. Yönetişimde hedeflenen demokratik bir toplum yaratmaktır. Dünya Bankası tarafından ilk olarak Afrika’da ülkelerin yönetim problemlerini çözmek için ortaya atılan iyi yönetişimde ise “kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi, kamunun hesap

verebilir bir şekilde yönetilmesi, hükümetin her kademedeki hukuka ve insan haklarına saygılı olması, çoğulcu bir kurumsal yapı olması, özgür basın” hedeflenmektedir (Altan & Tülücoğlu, 2016).

Elektronik yönetim (e-yönetişim) “yönetime ilişkin birtakım bilgi ve hizmetlerin sosyal platformlara bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığı ile aktarılmasıdır.” e-Yönetişim hem merkezi hükümet hem de yerel yönetimler tarafından önemsenmektedir. e-Yönetişim uygulamaları ile birlikte yerel halk ile yerel yönetimler karşılıklı ve sürekli bir etkileşim sürecine girmiş, bilgi aktarımı, görüş bildirme, kaliteli, hızlı ve kesintisiz hizmet sunumu mümkün hale gelmiştir. e-Belediyecilik uygulamaları e-Yönetişimin en belirgin örneğidir. Bu kapsamda da yerel topluluğun istek, ihtiyaç, şikâyetleri en hızlı şekilde çözülmekte, zamandan ve mekândan bağımsız hizmet sunumu gerçekleştirilmektedir (Şengül & Balıkçı, 2021).

e-Belediyeciliğe geçiş aşamaları aşağıda sıralanmaktadır:

- Belediyelerin bazı işlem ve hizmetleri dijital ortama taşınması 2001 yılında Yerel-NET Projesi ile mümkün hale gelmiştir
- Yerel Bilgi Projesi ile e-Belediyeciliğin gelişmesi yönünde ciddi bir adım atılmıştır
- 2017 yılında hayata geçirilen e-Belediye Bilgi Sistemi Projesi ile e-Belediyecilik alanında daha fazla gelişme sağlanmıştır (Şengül & Balıkçı, 2021).

1.1. İyi Yönetişim İlkeleri

İyi Yönetişim İlkeleri; katılımcılık, saydamlık, hesap verebilirlik, etkinlik, tutarlılık, adillik ve hukuka bağlılık şeklinde sıralanmaktadır. İyi yönetişimin kamu düzeyinde gerçekleşmesi devlet kurumlarının katılımcılığı teşvik etmesi ile başlamaktadır (TESEV, 2008).

Şekil 1. İyi Yönetişim İlkeleri

Kaynak: TESEV, 2008'den uyarlanmıştır.

Tutarlılık: Kamu otoritesinin uygulayacağı kuralların bugün için ve gelecekte birbiriyle uyumlu olmasını ifade eder. Vatandaşların güvenini sağlama noktasında tutarlılık önemli bir ilkedir.

Sorumluluk: Değişen yaşam koşullarına ve toplumda gözlenen değişimlere yönelik esnek ve hızlı cevap verme potansiyeline sahip olunmalıdır.

Hesap verebilirlik: Kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığına dair kamu otoritelerinin hesap verebilmesidir.

Adil olmak: Herkese eşit ve adil muamelenin yapılmasının sağlanması, kayırmacılığın engellenmesidir.

Şeffaflık: Kamu otoritesinin kararlarını paydaşlarla açık bir şekilde paylaşmasıdır.

Katılımcılık ve Yerindenlik: Karar alma süreçlerine katılımı ifade etmektedir.

Etkinlik ve oransallık: Kararların herkese eşit bir şekilde uygulanması, kaynakların adil dağılımını ifade etmektedir.

Hukuka bağlılık: Kararların hukuki denetime tabi olmasını ifade etmektedir.

Bu ilkeleri demokratik süreç, hiyerarşi, etik, içtenlik, iletişim, mutabakata yönelik olma, eşitlik ve kapsayıcılık, etkililik ve verimlilik, etkinlik, stratejik vizyon ilkeleri desteklemektedir (Özhan & Keser, 2021).

Yönetişim sürecinde merkezi idarenin karar alma aşamalarında yerel yönetimlerin de bulunması gerekmektedir. Vatandaşın bu kapsamda rolü ise bu süreçte sorumluluklar üstlenmesidir (Arslaner & Karaca, 2017). 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. Maddesinde "hemşerilerin belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme" hakkı olduğu ifade edilmektedir. Belediyenin kararlarına halkın katılımı burada önemle vurgulanmıştır.

Yönetişim mekanizması yerel demokrasinin gelişmesine katkı sunmaktadır. Diğer faydaları ise aşağıda sıralanmaktadır (TESEV, 2008):

- Vatandaş ile bütünleşen bir yönetim yaklaşımı
- Kamu yönetiminin etkin hale getirilmesi.
- Yönetişim mekanizması ile yolsuzlukların önlenmesi
- Çok paydaşlı yapı ile etkili karar mekanizmalarının oluşturulması
- Demokratik bir yapının oluşmasının sağlanması
- Halkın katılımı ile yönetimin meşruluğunun güçlenmesi
- Açık ve anlaşılır karar alma ve işlem yapma sürecinin mümkün hale getirilmesidir.

2. Türkiye’de Yerel Yönetişim Araçları

Katılımcı demokrasinin bir yansıması olan yönetim ile seçimler haricinde halkın karar ve uygulamalara katılımı söz konusu olmuştur (Batal, 2010). Yönetişim kavramı katılımcı demokrasi, hukukun üstünlüğü, şeffaflık,

sorumluluk, çeşitlik, etkinlik, hesap verebilirlik ve stratejik vizyon kavramları ile ilintilidir (Yıldırım, 2014). Yönetişim sürecinde halkın tüm gruplarının hizmet süreçlerine katılımı söz konusudur. Bu süreçler kentin sahiplenilmesini ve hizmetlerin verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Kamu hizmetlerine katılım; yerel halkın görüşüne referandum yoluyla başvurma, halka açık meclis toplantıları, e-hizmetlere katılım, yerel hizmetlere gönüllü katılım ve kent konseyleri aracılığı ile katılım olarak sıralanmaktadır (Uysal & Atmaca, 2018). Türkiye’de yerel yönetim araçları; halk kurultayları, halk günleri, proje demokrasisi, semt danışma meclisleri, kişisel başvuru, muhtar toplantısı, dilekçe, kamuoyu araştırması, referandum şeklinde sıralanmaktadır (Kocaoğlu & Fural, 2018). Bu kapsamda Türkiye’de uygulanan yerel yönetim araçlarının bir kısmı aşağıda ifade edilmektedir (Güven & Alan, 2019):

Halk Günleri; 1990’lı yıllardan beri düzenlenen halk günleri halkın istek, ihtiyaçlarının belediye başkanına belli zamanlarda doğrudan iletebilecekleri etkinliklerdir.

Muhtar Toplantıları; Belediye başkanlarının belli zamanlarda muhtarlarla bir araya gelmesidir.

Kamuoyu araştırmaları; Belediyelerin internet sayfalarında anket yapmaları bu araştırmalara örnek verilebilir. Hızlı sonuç vermesi ve minimum maliyetli olması yöntemin bu araca sıklıkla başvurulmasını sağlamaktadır.

Referandum; Demokrasi anlayışının bir gereğidir. Belediyeler tarafından halkın onayının alınması için uygulanan bir yöntemdir.

e-Belediye uygulamaları; Belediye işlem ve hizmetlerinin dijital ortamda gerçekleştirilebilmesidir. Belediyeler ile vatandaşlar arasında iletişimi artırmaktadır. Online anketler, Başkana Ulaşın vb. uygulamalar örnekler arasında verilebilir.

m-Belediyecilik (Mobil Belediye); Mobil cihazlardan belediyeye erişimin sağlanması, mobil uygulamalar vasıtasıyla belediye hizmetlerinin sunulması, yönetim mekanizmasının pratik olarak uygulanmasıdır.

Beyaz Masa; Vatandaşın ilk temas noktasında sorunlarına çözüm bulmaya çalıştığı birimdir.

Sosyal medya; Bilgi ve hizmet sunumunda hızlı, kolay ve masrafsız bir iletişim yöntemi getiren sosyal medya araçları halkın ihtiyaçlarını ve isteklerini sosyal medya üzerinden almak, toplumun güncel sorunlarını takip edebilmek, daha hızlı ve etkili çözümler üretebilmek için kullanılan etkili araçlardır (Arslan, 2017).

Yerel meclis toplantıları, halk toplantıları, e-katılım yönetim araçları arasında sayılmaktadır. 1990'lı yıllardan itibaren kamu yönetimi reformları ile yerel yönetimlerde; birlikte meclis toplantılarına katılım, kent konseyi, halk toplantıları, e-katılım, e-belediyeçilik, beyaz masa, gönüllü katılım uygulamalarının rağbet gördüğü tespit edilmiştir (Korkut, 2011).

Öte yandan Ümraniye ve Şişli Belediyelerini araştırma evreni olarak konu edinen alan araştırması; yerel halkın katılım kültürünü benimsemediğini, belediyelerin ise gerekli yasal düzenlemeler olduğu halde katılım ve açıklık ilkelerini yeteri kadar uygulamadığını ortaya koymaktadır (Korkut, 2011).

Yönetişimde yönetilenler alınan kararlardan en çok etkilenen paydaşlar (stakeholder) olarak karar alma sürecinin merkezinde yer alırlar. Bu süreçte karar için gerekli bilgilendirmenin paydaşlara “eşit, açık, anlaşılır” bir şekilde sunulması gerekmektedir. Paydaşların da bunun karşılığında kararlara katılımının eşit olması beklenmektedir. Tüm bu süreç şeffaflık ilkesinin gereği olarak karşımıza çıkmaktadır ve paydaşlar alınan kararlardan sorumlu olmaktadır (Sobacı, 2007).

Yönetişim “çok aktörlü ve ortaklaşa yönetim” olarak tanımlanmaktadır. Yönetişim modeli ile yerelde kamu, özel sektör ve STK'lar kaynaklarını ve güçlerini bir araya getirerek kapasitelerini artırabilmektedir. Vatandaş taleplerine göre hizmetin yeniden tasarlanması yönetişimin olumlu yönleri olarak algılanmaktadır. Öte yandan kamu otoritesinin temsil etme ve hesap verme sorumluluğu seçilmişlerin rolünü ve önemini azaltıcı yönde etki göstermektedir (Özgökçeler, 2014).

3. Belediyelerde Öne Çıkan e-Yönetişim Uygulama Örnekleri

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi: Çalışmanın amacı yerel demokrasinin vazgeçilmez unsuru olarak kabul edilen yönetişim kavramının önemszenmesini sağlamak ve dijital uygulama örneklerinin ortaya konulması ile bu örneklerin benimszenmesi ve sayılarının artmasını sağlamaktır. Çalışma kapsamında Ankara, İzmir, İstanbul, Konya, Bursa, Kayseri ve Sakarya Büyükşehir Belediyelerinin yönetişime dair dijital uygulamaları incelenmiştir. Çalışmada nitel veri analiz yöntemi olan doküman analizi (belgesel tarama) kullanılmış adı geçen belediyelerin mobil uygulamaları ve internet siteleri incelenmiştir.

Araştırma Bulguları:

Ankara Büyükşehir Belediyesi e-Yönetişim Uygulamaları

- Ankara Büyükşehir Belediyesinin saydamlık ve hesap verilebilirlik başlığı altında; meclis kararları, ihtisas komisyonu kararları, meclis

denetim komisyonu raporları, meclis tutanakları, meclis toplantısı davet/ duyuruları meclis faaliyetleri e-Yönetişim uygulamaları olarak yer almaktadır.

- Başkent 153 ile başvuru yapılması ve yapılan başvuruların sorgulanması söz konusudur.
- Ankara Tek Yürek uygulaması ile sosyal yardım faaliyetlerinde halkın birebir katılımı sağlanmakta, yardıma ihtiyacı olan ile yardım etmek isteyenler tek platformda bir araya gelmektedir.

Belediye aynı zamanda gazete ve meşrubat büfelerinin Ankara'ya yakışır bir tasarıma kavuşması için anket yöntemine başvurmuş hem internet hem de kentin farklı yerlerinde konuşlanan merkezlerde halkın fikirlerini almıştır (www.ankara.bel.tr, 2012).

Başkent Mobil uygulamasındaki Söz Hakkı platformundan sokak tabelalarının tasarım ve fontu halkın oyuna sunulmuştur (<https://sokaktakiankara.ankara.bel.tr/>, 2024).

Başkent Mobil uygulamasında Kent Konseyi'nin internet linkine erişim sağlanabilmektedir. Söz Hakkı ve Başkent Genç platformlarında tüm Ankaralıların fikir, öneri ve taleplerinin iletilmesi ve halkın katılımı mümkün olmaktadır (Duvar, 2021).

Belediye hizmetlerine, demografik ve kültürel hizmetlere ilişkin harita tabanlı açık verilere genç girişimcilerin ve akademisyenlerin uygulama üzerinden verilere ulaşması sağlanarak şeffaf yönetim ve proje üretimi ile Ankara'nın yönetim zemininin sağlamlaştırılması hedeflenmektedir. 7 kategoride 1000'den fazla veri dosyasının yer aldığı uygulamada örneğin belediyenin yaptığı kazı çalışmalarından, kaçak kazılardan haberdar olmak mümkün olmaktadır (www.ankara.bel.tr, 2022).

Şekil 2'de görüldüğü üzere sosyal medya üzerinden yapılan paylaşım ile yönetim ilkelerine vurgu yapılarak 2022 yılında 1.233 ihalenin canlı yayımlandığı ifade edilmektedir (Şeffaf Ankara, 2022).

Şekil 2. İhale Canlı Yayınları

Kaynak: X, Şeffaf Ankara, 2022.

Şekil 3. Söz Hakkı Uygulaması Tanıtımı

Kaynak: X @ankarabbld. 2022.

Şekilde kent sakinlerinin fikirlerini iletebildikleri Söz Hakkı platformuna ilişkin tanıtım mesajı yer almaktadır.

Şekil 4. Muhtar Ankara Uygulaması

Kaynak: X @ankarabbld. 2022.

Muhtar Ankara uygulaması ile yerel halkı temsil eden muhtarların bulundukları bölgelere ilişkin fikir, istek ve şikâyetlerini iletmeleri söz konusudur.

Şekil 5. Ideathon Yarışması

Kaynak: X @ankarabbld. 2022.

Kent konseyi çalışmaları kapsamında gençlerin kent yönetimine katılımı hedeflenmiş ve fikir maratonu düzenlenmiştir.

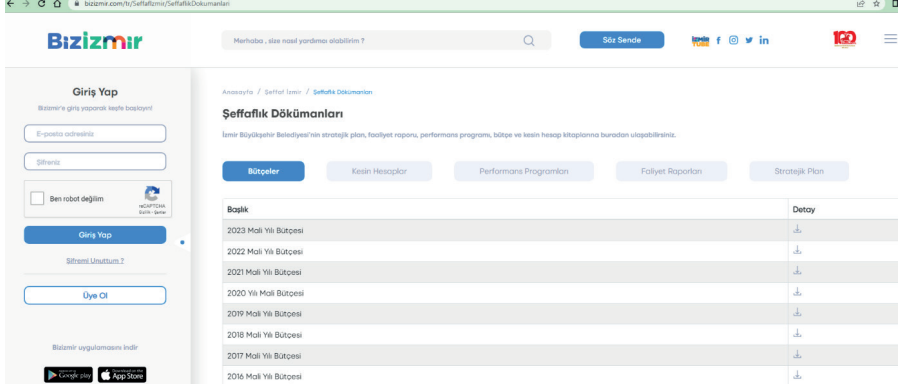
İzmir Büyükşehir Belediyesi e-Yönetişim Uygulamaları

Kent politikasının belirlenmesi etkin karar verme süreçlerinin yönetimi için açık veri İzmir portalı oluşturulmuştur (<https://acikveri.bizizmir.com>, 2025).

Biz İzmir uygulaması ve web sitesi içerisinde belediye tarafından oylamaya sunulan kent projeleri, vatandaşların fikirlerini söylemeye imkân veren “söz sende” uygulaması, sunulan hizmetlere ilişkin geri bildirim imkânı sunan “Turna” uygulaması bulunmaktadır. Biz İzmir uygulaması ile vatandaşların anketlere katılıp düşüncelerini iletmesi, gönüllü çalışmalara katılmaları mümkün olabilmektedir (www.izmir.bel.tr, 2024).

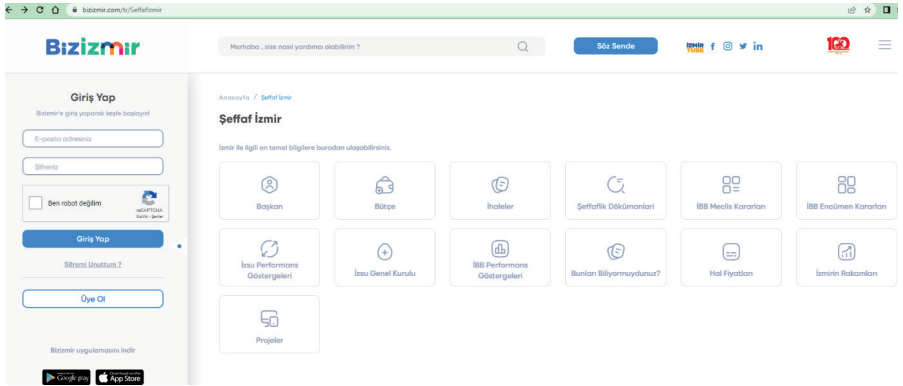
Ayrıca halkın yönetime katılmasını sağlamaya yönelik “Bir fikrim var” uygulaması hayata geçirilmiştir (Biz İzmir uygulaması, 2024)

Şekil 6. Şeffaf İzmir Uygulaması

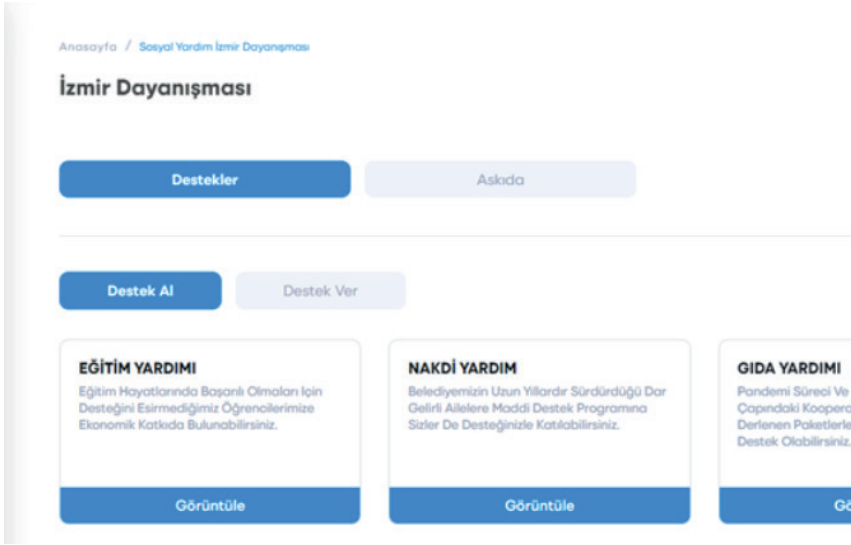
Kaynak: Şeffaf İzmir uygulaması, 2022

Şekil 7. Şeffaf İzmir Dokümanları

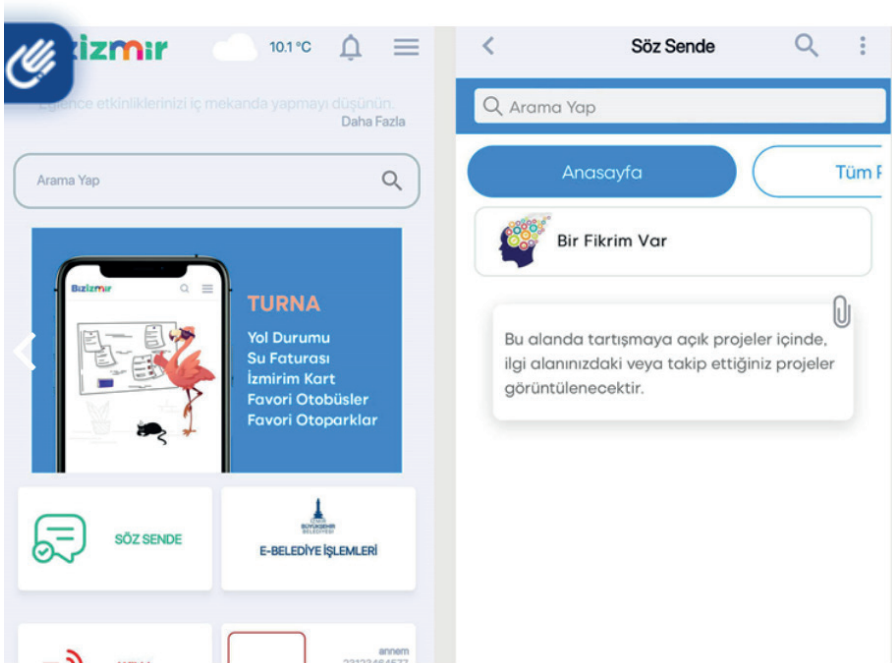
Kaynak: Şeffaf İzmir Dokümanları, 2022.

Şekil 9. Projeler

Kaynak: Projeler, 2022.

Şekil 10. Söz Sende Uygulaması

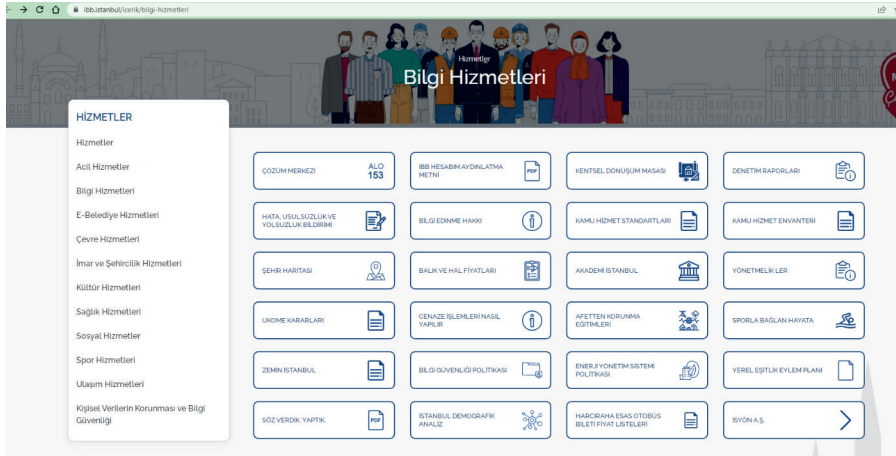

Kaynak: Söz Sende Uygulaması, 2022

İstanbul Büyükşehir Belediyesi e-Yönetişim Uygulamaları

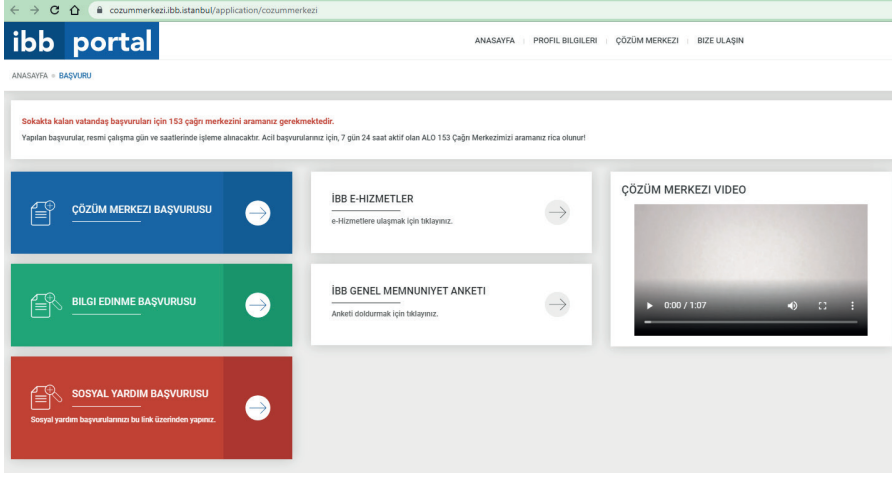
- İyi yönetim kapsamında akıllı şehircilik hizmetlerinin çok paydaşlı bir yapıyla geliştirilebilmesi için “Açık Veri Portalı” hayata geçirilmiş ve 34 adet veri seti fikirlerin projeye dönüştürülmesi için halkın kullanımına açılmıştır (Açık Veri Portalı, 2020).
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi kentin belirli noktalarında vatandaşların kolay ulaşımını sağlayabilmek, talep, istek ve şikâyetlerini iletmeleri için 28 iletişim noktasını hizmete sunmuştur (İletişim Noktaları, 2023).
- “Teknoloji merkezi” olarak adlandırılan ve kent sorunlarına çözüm sürecinde girişimcileri destekleyen Zemin İstanbul faaliyet göstermektedir. Merkezde girişimcilerin vatandaşların deneyimlemesine imkân sunduğu “Deneyim Merkezi” alanı yönetim uygulamaları kapsamında örnek gösterilebilir (Zemin İstanbul, 2023).
- Askıda Fatura uygulaması ile halkın katılımı sağlanarak sosyal yardımlaşma alanında hizmetler sunulmuştur (Askıda Fatura, 2023).
- İBB Kentsel Dönüşüm Masası ile kentsel dönüşüm projelerine ilişkin katılımın sağlanması hedeflenmektedir (Kentsel Dönüşüm, 2023).

Şekil 11. İBB Bilgi Hizmetleri

Kaynak: Bilgi Hizmetleri, 2023.

Şekil 12. İBB Çözüm Merkezi

Kaynak: İBB Çözüm Merkezi, 2023.

Bursa Büyükşehir Belediyesi e-Yönetişim Uygulamaları (Akıllı Şehir Bursa, 2020):

- Bursa'nın verilerini kamuoyu ile paylaşmak amacıyla Açık Yeşil Platformunu hayata geçirmiştir. Platformda Bursa Büyükşehir Belediyesi, belediye iştirakleri ve paydaşlar tarafından üretilen veriler yayınlanmaktadır.
- Akıllı kent Bursa vizyonu çerçevesinde üniversite-özel sektör ve belediye işbirliğinde belediye hizmet sunumunda teknolojinin kullanımına yönelik olarak Akıllı Şehircilik ve İnovasyon Merkezi kurulması hedeflenmektedir
- Akıllı Şehir Bursa portalında Fikrini İlet formu yer almaktadır. Gelin akıllı şehri beraber tasarlayalım sloganı ile yönetim, insan, yaşam, ulaşım, çevre, ekonomi vb. konularda vatandaşların şehre dair fikirleri alınmaktadır.
- Akıllı Şehir Yolunda Bursa başlığı ile anket yapılmaktadır. Ankette Bursa için Akıllı Şehir Uygulamaları arasında hangisinin öncelikli olarak hayata geçirileceğine dair sorunun yer alması yönetim açısından önemlidir.

Şekil 13. Akıllı Şehir Bursa

akillisehir.bursa.bel.tr/anket-doldur/

Akıllı Şehir Yolunda BURSA

Anasayfa Akıllı Şehir Şehir Kameraları **FIKRİNİ İLET** **ANKET**

Paylaşmıyor

Akıllı Şehir Anketi - 4 / 5

Bursa için Akıllı Şehir Uygulamaları hangi önceliklerle hayata geçirilmelidir?

	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemli	Fikrim Yok
ULAŞIM	☐	☐	☐	☐	☐
ÇEVRE	☐	☐	☐	☐	☐
YÖNETİM	☐	☐	☐	☐	☐
SAĞLIK	☐	☐	☐	☐	☐
TOPLUM	☐	☐	☐	☐	☐

Geri Sonraki Formu temizle

Kaynak: Akıllı Şehir Bursa, 2020.

Konya Büyükşehir Belediyesi e-Yönetişim Uygulamaları (Akıllı Şehir Konya, 2021):

- e-Hemşerim uygulaması ile Konya ile ilgili projelerde farklı şehirlerde veya ülkelerde olan hemşerilerin görüşü alınmaktadır. Bu uygulamada amaç hemşerilerin fikirlerini alarak yönetime dâhil olmalarını sağlamaktır.
- Sunulan hizmetlerin vatandaşlar tarafından değerlendirilmesi için Müşteri Memnuniyeti Anketi yapılmaktadır. Hizmet alımı esnasında orada bulunan tabletler üzerinden puanlama yapılabilmektedir.
- KonyaAçıkVeriPortalıilekenteaitverilerin girişimciler, akademisyenler, yazılımcılar tarafından kullanılması ve daha etkin bir kamu hizmeti sunulması hedeflenmektedir. Afet ve acil durum yönetimi, çevre, enerji, ekonomi, hareketlilik, sağlık, sosyal belediyeçilik, tarım, yaşam, yönetim alanlarında veri seti ilgili kullanıcılarla paylaşılmaktadır.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi e-Yönetişim Uygulamaları (Akıllı Şehir Kayseri, 2019):

- Akıllı Şehir Kayseri Mobil Uygulaması ile vatandaşların istek ve şikâyetlerini hızlı ve kolay bir şekilde iletmeleri sağlanmaktadır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi e-Yönetişim Uygulamaları (Sakarya Büyükşehir Belediyesi, 2024):

- Belediye “Katılımcı Belediyecilik” sloganı ile 2025-2029 Stratejik Planı’nı katılımcı bir bakış açısı ile hazırlamayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda Dijital Yönetişim Ofisi e-Katılım modülü oluşturulmuştur. Modülde yer alan Vatandaş Memnuniyet Anketi ile kentin en önemli sorunları, sorunlara ilişkin öneriler, mevcut hizmetlere ilişkin değerlendirme yapılması söz konusudur.

Şekil 14. Vatandaş Memnuniyet Anketi

ulakbelsakarya.bel.tr/WebBasvuru/vatandasmemnuniyetweb/#/

ANKET SORULARI:

İlimiz Sakarya'nın sizce en önemli sorunları nelerdir?

1.

2.

3.

İlimiz Sakarya için önerileriniz nelerdir?

1.

2.

3.

İlk 5 yılda belediyenin kaynaklarını ayırması gereken öncelikli üç konu nedir?

1.

2.

3.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin aşağıdaki hizmetlerini sizin için ÖNEM derecesine ve Sakarya Büyükşehir Belediyesini o hizmetle ilgili olarak ne kadar BAŞARILI bulduğunuza göre değerlendirerek işaretler misiniz?

Yol, Kaldırım Yapımı Bakım ve Onarımı - ÖNEM DERECESESİ *

Önemsiz ☐ Az Önemli ☐ Orta Öneme Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok

Yol, Kaldırım Yapımı Bakım ve Onarımı - BAŞARI DERECESESİ *

Başarısız ☐ Az Başarılı ☐ Orta ☐ Başarılı ☐ Çok Başarılı ☐ Fikrim Yok

Toplu Taşıma Hizmeti - ÖNEM DERECESESİ *

Önemsiz ☐ Az Önemli ☐ Orta Öneme Sahip ☐ Önemli ☐ Çok Önemli ☐ Fikrim Yok

Kaynak: Sakarya Büyükşehir Belediyesi, 2024.

2025-2029 Stratejik Planı Katılım Anketinde de şehrin için ilk önceliğin nedir? Önceliğin için tespitin nedir, tespitin için çözüm önerin nedir? Şeklinde sorular sorularak yönetim mekanizması işletilmektedir.

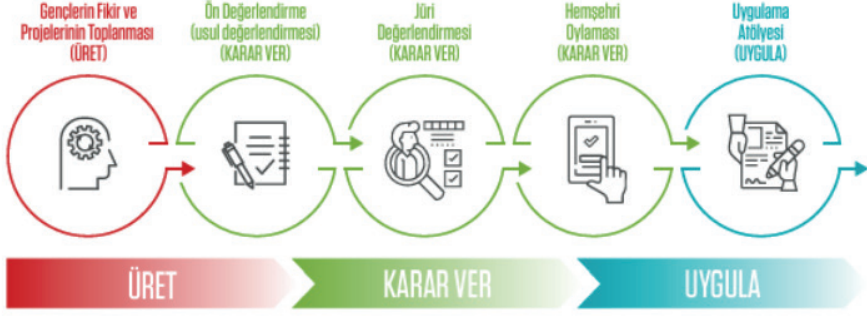
Şekil 15. 2025-2029 Stratejik Planı Katılım Anketi

ANKET SORULARI:	
ŞEHİRİN İÇİN İLK ÖNCELİĞİN NEDİR? *	☐ AFET YÖNETİMİ ☐ ÇEVRE KORUMA ☐ YENİLENEBİLİR ENERJİ VE ENERJİ VERİMLİLİĞİ ☐ SIFIR ATIK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ☐ KENTSEL DÖNÜŞÜM ☐ KIRSAL VE TARIMSAL KALKINMA ☐ ULAŞIM ☐ YOL BAKIM VE ALT YAPI KOORDİNASYON FAALİYETLERİ ☐ İMAR VE ŞEHİRCİLİK YÖNETİMİ ☐ MEKÂNSAL PLANLAMA VE KIYI REKREASYON ☐ STRATEJİ GELİŞTİRME-ARGE VE GİRİŞİMCİLİK FAALİYETLERİ ☐ SÜRDÜRÜLEBİLİR AKILLI ŞEHİR UYGULAMALARI ☐ PARK VE BAĞÇELER HİZMETLERİ ☐ GENÇLİK, SPOR VE EĞİTİM HİZMETLERİ ☐ GÖÇ VE İSTİHDAM POLİTİKALARI ☐ KÜLTÜR, SANAT VE YAYGIN EĞİTİM ☐ SAĞLIK HİZMETLERİ ☐ TURİZM FAALİYETLERİ ☐ SOSYAL HİZMETLER, SOSYAL YARDIMLAR, AİLE, KADIN, ÇOCUK VE ENGELLİ HİZMETLERİ ☐ KURUMSAL GELİŞİM VE KAYNAK YÖNETİMİ ☐ KURUMSAL HİZMET ETKİNLİĞİ
ÖNCELİĞİN İÇİN TESPİTİN NEDİR?	Yorumla açık cevap en fazla 500 karakter yazılacaktır.
TESPİTİN İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİN NEDİR?	Yorumla açık cevap en fazla 500 karakter yazılacaktır.

Kaynak: Sakarya Büyükşehir Belediyesi, 2024.

Genç Katımlı Proje Atölyesi 2024 ile kentin gereksinimlerinin tespitini yapma, halkın hayatını kolaylaştırma, proje geliştirme mümkün olabilmektedir. 15-30 yaş arası gençleri yönetime dâhil etme amacı güden projede altı kategoride (Gıda, çevre, su yönetimi, mimari kentsel tasarım, ulaşım ve kent içi hareketlilik, gençlik, spor ve kültür, sosyal hizmetler, dijitalleşme) şehrin önceliklerine göre proje geliştirilmesi, iyi yönetim uygulaması kapsamında kentin önceliklerinin gençlerin görüşleri ile tespiti sağlanmaktadır. Jüri tarafından beğenilen ve ilk 10'a giren fikirler halk oylamasına sunulmaktadır (Genç Katılım, 2024: 1-15).

Şekil 16. Genç Katılımlı Proje Atölyesi

Kaynak: Genç Katılım, 2024: 10

- Belediye Açık Veri Portalı ile toplumun verilerine erişmeyi kolaylaştırmakta, kent sakinlerinin veri analizi yoluyla proje üretmelerine katkı sağlamakta ve veri taleplerine karşılık vermektedir. Öne çıkan veri setleri: Sakarya il haritası, mahalle sınırları, yapı kat dağılışı haritaları, Sakarya yol sorumluluk haritası, tarihi ve turistik gezilecek yerler, Sakarya ilçe sınırlarıdır (Sakarya Büyükşehir Belediyesi, 2024).

Sonuç ve Öneriler

1980’li yılların sonundan itibaren geleneksel kamu yönetimi yaklaşımı değişime uğramaya başlamış ve değişen dünya koşullarına uyumlu olarak yeni kamu yönetimi yaklaşımı benimsenmeye başlanmıştır. Etkin ve verimli kamu hizmet sunumu için yönetim ön planda tutulmuştur. Yönetişim bir kültürdür. Bu kültürün oluşması için yerel halkın, sivil toplum kuruluşlarının bilgi sahibi olması, aktif rol alabilmeleri için eğitim görmeleri gerekmektedir.

İyi yönetim kapsamında; halkın katılımına açık süreçlerin oluşumunun sağlanması, etkin katılım mekanizmasının işleyebilmesi için sivil toplum örgütlerinin daha aktif hale getirilebilmesi, katılım mekanizması içerisinde bilgiye ulaşmanın kolaylaştırılması önem arz etmektedir (TESEV, 2008).

Yerel halkın ihtiyaçlarını en yakından izleyen birimler olan belediyeler yönetim alanında da ön planda olan uygulamalar üretmek zorundadır. Bu kapsamda sosyal medya ve mobil uygulamalar dijitalleşme alanında kaydedilen gelişmeler doğrultusunda öne çıkan e-Yönetişim araçları arasında yer almaktadır. Belediyeler geniş kapsamlı katılım sağlamak istedikleri projelerinde bu platformları kullanma yönünde davranış sergilemektedir.

Çalışma kapsamında incelenen belediyelerin dijital platformları yönetim bağlamında kullandıkları tespit edilmiştir. Ankara Büyükşehir Belediyesi; Başkent Mobil uygulaması üzerinden “Söz Hakkı”, Başkent Genç platformundan tüm Ankaralıların fikir, öneri ve taleplerinin iletilmesi ve halkın katılımı söz konusu olmaktadır. Saydamlık ve hesap verilebilirlik başlığı altında; meclis kararları, ihtisas komisyonu kararları, meclis denetim komisyonu raporları, meclis tutanakları, meclis toplantısı davet/ duyuruları meclis faaliyetleri, ihaleler yayımlanmaktadır. Belediye hizmetlerine ilişkin veriler açık veri portalı olarak araştırmacı ve girişimcilere açılmıştır. Muhtar Ankara projesi ile mobil platformdan muhtarların şikâyet, istek ve talepleri toplanmaktadır. Fikir yarışmaları ile gençlerin kent sorunlarına ilişkin görüşleri alınmakta ve yönetim mekanizması etkin bir şekilde uygulanmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi; web sitesi içerisinde belediye tarafından oylamaya sunulan kent projeleri, vatandaşların fikirlerini söylemeye imkân veren “söz sende” uygulaması, sunulan hizmetlere ilişkin geri bildirim imkânı sunan “Turna” uygulamasını hayata geçirmiştir. Biz İzmir uygulaması ile vatandaşların anketlere katılıp düşüncelerini iletmeleri, gönüllü çalışmalara katılmaları mümkün olabilmektedir. Halkın yönetime katılmasını sağlamaya yönelik “Bir fikrim var” uygulaması hayata geçirilmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi; iyi yönetim kapsamında “Açık Veri Portalı”nı hayata geçirilmiş, Askıda Fatura uygulaması ile halkın katılımı sağlanmıştır. Bursa Büyükşehir Belediyesi Açık Yeşil Platformu ile kente ilişkin verileri kamuoyu ile paylaşmakta Fikrini İlet formu ve Akıllı Şehir Yolunda Bursa anket uygulaması ile e-Yönetişim sürecini yürütmektedir. Konya Büyükşehir Belediyesi ise e-Hemşirim uygulaması, müşteri memnuniyeti anketi ile kentin birlikte yönetilmesini sağlamakta Konya Açık Veri Portalı ile veri setlerini paylaşarak kente dair projeler üretilmesini sağlamaktadır. Kayseri Büyükşehir Belediyesi mobil uygulama üzerinden vatandaşların yönetime katılımını hedeflemektedir. Öte yandan Sakarya Büyükşehir Belediyesi katılımcı belediyeçilik düsturundan hareketle gelecek dönem stratejik planın hazırlanmasını hedeflemiştir. E-Katılım modülü, Dijital Yönetişim Ofisi, vatandaş memnuniyet anketi, Genç Katılımlı Proje Atölyesi yönetişimi destekleyen ve öne çıkan çalışmalar arasındadır.

Yönetişim alanında belediyeler dijital ortamda halkın kendilerine her zaman erişim sağlayabilmeleri için anket, fikir öneri sunmak, şikâyet iletmek, sosyal yardımlara katılım sağlama, açık veri setiyle proje fikirlerini iletmek konusunda imkân sunmaktadır. Bu alanda kent konseylerinin belediye güdümünden çıkarak özerk kuruluşlar haline gelmeleri, liyakatli bir yapıya kavuşmaları, dijital ortamda da kent yönetimine katılmaları için proje üretmeleri sağlanabilir. Ayrıca fikir ve şikâyet iletmek dışında

yönetime katılımın inovasyon eşliğinde interaktif yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmesi yönetim mekanizmasının sağlıklı işleyebilmesine katkı sunacaktır. Yerel demokrasi bilincinin artırılması ile e-yönetişim uygulamalarının kullanımında artış olacaktır. Belediyeler tarafından bu bilincin artırılmasına yönelik etkinlikler düzenlenmelidir. Belediyeler özellikle genç kullanıcıların yönetim mekanizmasına dâhil edilmesi için dijital kanalları, sosyal medya platformlarını sıklıkla kullanmalıdır. Basit ve zaman kaybına neden olmayan dijital uygulamalar bu anlamda seçilmesi gereken kanallar olmalıdır.

Kaynakça

- Açık veri İzmir portalı. (2025). <https://acikveri.bizizmir.com/tr/group/yonetisim>
- Açık Veri Portalı. (2020). <https://data.ibb.gov.tr/tr/group/about/yonetisim>
- Akıllı Şehir Bursa. (2020). Akıllı Şehircilik ve İnovasyon Merkezi <https://akilli-schir.bursa.bel.tr/project/akilli-schircilik-inovasyon-merkezi/>
- Akıllı Şehir Kayseri. (2019). <https://www.akillischirler.gov.tr/proje-envanteri/akilli-schir-kayseri/>
- Akıllı Şehir Konya. (2021). <https://akillischir.konya.bel.tr/>
- Altan, Y. & Tülüccoğlu, S. (2016). Türk kamu yönetiminde iyi yönetim algısı: Isparta Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 303-322.
- Altan, Y., & Tülüccoğlu, S. (2016). Türk Kamu Yönetiminde İyi Yönetişim Algısı: Isparta Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı: 16. 303-322.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi (2012). www.ankara.bel.tr
- Ankara'lı Büfesini Seçiyor (2012). <https://www.ankara.bel.tr/haberler/ankara-li-bufesini-seciyor-3425>
- Arslan, Ş. (2017). *Türkiye’de yerel yönetişim ve kent konseyleri: Adana örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Arslaner, H. & Karaca, Y. (2017). Türkiye kamu yönetiminde yönetim algısı: Aydın ili vergi dairelerinde bir uygulama. *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 4 (128-151).
- Askıda Fatura. (2023). https://ibb.istanbul/BBImages/Slider/Image/sozverdik_10-01-23.pdf
- Ayhan, A. (2009). Kamuda yöneten- yönetilen kaynaklı kurumsallaşma soruna tikel bir çözüm önerisi: Yönetişim. *Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi*, (9), 85-103, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kilad/issue/69050/1092863>.
- Başkent Mobil uygulaması. (2021). <https://www.gazeteduvar.com.tr/yavas-dijital-donusumu-baslatti-soz-hakki-senin-ankara-haber-1522760>
- Batal, S & Tuğlu, K. (2018). Türkiye’de yerel yönetimlerin çok düzlemli yönetişim ve kent diplomasisi bakımından değerlendirilmesi. *TESAM Akademik Dergisi. Yerel Yönetimler Özel Sayısı*. 189-214. ISSN:2148-2462.
- Batal, S. (2010). Yeni Kamu Yönetiminde yönetim kavramı ve Türkiye’de yerel yönetimler alanındaki uygulama örnekleri. *Mevzuat Dergisi*, (145), 1-13.
- Bilgi Hizmetleri. (2023). <https://ibb.istanbul/icerik/bilgi-hizmetleri>
- Biz İzmir uygulaması (2024). <https://www.izmir.bel.tr/tr/Projeler/bizizmir/2607/4>

- Biz İzmir Uygulaması. (2024). <https://www.bizizmir.com/>
- Doğan, K.C. (2016). Postmodern Kamu Yönetimi, yerel yönetimler ve katılım: yerel yönetim odaklı bir yaklaşım. *İGÜSBD*, 3(2), 73-99. DOI: <http://dx.doi.org/10.17336/igusb.14844>
- Doğan, K.C. (2016). Postmodern kamu yönetimi, yerel yönetimler ve katılım: Yerel yönetim odaklı bir yaklaşım. *İGÜSBD* 3(2), 73-98.
- Genç Katılım. (2024). <chrome-extension://cfaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.sakarya.bel.tr/uploads/files/genckatirim2024.pdf>
- Gönüllülük Çalışmaları. (2022). <https://www.bizizmir.com/tr/Arama>
- Güven, A. & Alan, Ç. (2019). Türkiye’de yerel demokrasiyi güçlendirme aracı olarak yönetim ve yerel yönetimlerde işleyişi. *Hukuk ve iktisat araştırmaları dergisi*, 11(1), 47-61.
- İBB Çözüm Merkezi. (2023). <https://cozummerkezi.ibb.istanbul/application/cozummerkezi>
- İletişim Noktaları. (2023). <https://destekhizmetleri.ibb.istanbul/iletisim-noktaları/>
- Kentsel Dönüşüm. (2023). <https://ibb.istanbul/icerik/ibb-kenstel-donusum-masasi>
- Kocaoğlu, M & Fural, M. (2018). Yerel yönetimlerde yönetim uygulamaları: Serik Belediyesi örneği. *Asia Minor Studies- International Journal of Social Sciences*. 6. AGP özel sayısı. 150-165.
- Korkut, H. (2011). Belediyelerde yönetime katılma ve açıklık algısı: Ümraniye ve Şişli Belediyeleri örneği, *Öneri*, 9(36), 147-167.
- Öner, Ş. (2001). Belediyelerde yönetime katılmada halkla ilişkilerin rolü ve önemi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2). 100-114.
- Özgökçeler, S. (2014). Yerel kalkınmada etkin bir kavram: “Yerel Yönetişim” Bursa Kent Konseyi Örneği, *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 16(1), 67-82.
- Özhan, M. & Keser, Y. (2021). Bölgesel kalkınma ve yönetim. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 6(2), 19-36.
- Projeler. (2022). <https://www.izmir.bel.tr/tr/Projeler/bizizmir/2607/4>
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi. (2024). <https://ulakbel.sakarya.bel.tr/WebBasvuru/seninplanin#/>
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi. (2024). <https://www.sakarya.bel.tr/tr/Sayfa/senin-schirin-senin-planin/59>
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi. 2024. <https://acikveri.sakarya.bel.tr/>
- Sobacı, M. Z. (2007). Yönetişim kavramı ve Türkiye’de uygulanabilirliği üzerine değerlendirmeler. *Yönetim bilimleri dergisi*, 5(1). 219-235.

- Söz Hakkı platformu. (2024). <https://sokaktakiankara.ankara.bel.tr/>
- Söz sende Uygulaması. (2022). <https://www.izmir.bel.tr/tr/Projeler/bizizmir/2607/4>
- Şeffaf Ankara. (2022). <https://www.ankara.bel.tr/haberler/dunya-da-ilk-ve-tek-harita-tabanli-acik-veri-paylasimi-seffaf-ankara-basla-di-15749>
- Şeffaf İzmir Dokümanları. (2022). <https://www.bizizmir.com/tr/SeffafIzmir/SeffaflikDokumanlari>
- Şeffaf İzmir uygulaması. (2022). <https://www.izmir.bel.tr/tr/Projeler/bizizmir/2607/4>
- Şengül, R. & Balıkcı, Ö. (2021). Yerel yönetimlerde e-Yönetişim üzerine bir araştırma. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 417-436.
- TESEV (Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı) (2008). İyi yönetişimin el kitabı. TESEV Yayınları, İstanbul.
- Uysal, Y. & Atmaca, Y. (2018). Türkiye’deki merkezi ve yerel yönetim ilişkilerinin yönetim modeli çerçevesinde değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3). 411-424.
- Yıldırım, A. (2014). Türkiye’de yerel yönetişimin uygulanabilirliği ve yerel gündem 21 örneği üzerinden bir inceleme. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 75-96.
- Zemin İstanbul. (2023). <https://ibb.istanbul/icerik/zemin-istanbul>